

Asia: VN/24308/2024

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi uuden rakennuksen hiilijalanjäljen raja-arvoista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Energiakaupungit ry kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston esitysluonnoksesta koskien uusien rakennusten hiilijalanjäljen raja-arvoja. Pidämme hyvänä esityksenä vuonna 2026 asetettavien raja-arvojen maltillista tasoa. Näin raja-arvojen käytöstä saadaan käytännön kokemusta ja tuloksia ilman merkittäviä negatiivisia markkinavaikutuksia. Tämä antaa mahdollisuuden kehittää päästöjen laskentaa muun muassa parantamalla energian käytön päästöjen laskentaa sekä mahdollistaa myös tarvittaessa seuraavan raja-arvojen kiristyksen muokkaamisen markkinoilta saatavan datan perusteella vuonna 2028.

Pidämme keskeisenä, että rakentamisen aikaisten ja rakennuksen energiakäytön aiheuttamien päästöjen laskenta eriytetään toisistaan. Rakentamisesta ja rakennusmateriaalien tuotannosta aiheutuvat päästöt pystytään varsin täsmällisesti määrittämään rakentamishetkellä, eikä niitä voida jälkikäteen vähentää. Energiakäytön päästöt taas määrittyvät rakennuksen elinkaaren aikana ja niihin voidaan vaikuttaa merkittävästi myös jälkikäteen. Lisäksi elinkaaripäästöt perustuvat arviointeihin, jotka ovat luonteeltaan epävarmoja.

Energiakaupungit ry yhtyy Energiateollisuus ry:n näkemykseen ja pitää vuoden 2028 raja-arvoja ongelmallisina ilman muutoksia kaukolämmön skenaarioihin. Asetusluonnoksessa esitettyä vuoden 2028 raja-arvojen voimaantuloaika pitää näkemyksemme mukaan tarkastella uudestaan, mikäli skenaariolaskelmia ei saada päivitettyä riittävän aikaisessa vaiheessa. Raja-arvot, perustuen asetuksen valmistelun osana tehtyyn Granlundin selvitykseen (Rakennushankkeiden ilmastoselvityksen raja-arvo-ohjauksen kustannusvaikutusten arviointi) sekä siinä esitettyihin keinoihin, ohjaisivat merkittävästi lämmitystapavalintaa perustuen nykyisiin virheellisiin skenaarioihin. On hyvin todennäköistä, että laki ei juurikaan ohjaa käyttämään vähähiilisiä rakennusmateriaaleja vaan toimet keskittynevät lämmitystapavalintaan, suosien kiinteistökohtaisia lämmitysjärjestelmiä perustuen epävarmoihin, osin jopa virheellisiin olettimiin.

Raja-arvot vaikeuttavat vuodesta 2028 eteenpäin kaukolämpöä käyttävien kohteiden rakentamista tavalla, joka voi hidastaa kaukolämmön tuotannon hiilijalanjälkeä pienentäviä investointeja, eli esimerkiksi pienydinvoiman, hukkalämpöjen tai geotermisen energian hyödyntämistä. Muutokset kaukolämmön päästölaskentaan on välttämätöntä saada voimaan jo ennen tai viimeistään samaan aikaan kuin vuoden 2028 raja-arvot astuvat voimaan.

Kannustamme Ympäristöministeriötä jatkamaan työtä paikallisten skenaarioiden kehittämiseksi ja kansallisen skenaarion tekemiseksi edustavammas vaihtamalla kaukolämmön PEIKKO-skenaarion esim. VTT:n tekemään omaan parhaaseen ennusteeseen. Tämä korjaisi lain puutteet kaukolämpöyhtiöiden näkökulmasta ja ohjaavan rakennettavan kiinteistökannan tekemään todellisia päästövähennyksiä rakennustuotteiden osalta.

Suomen käytössä olevat kansalliset skenaariot ovat konservatiivisia ja heikentävät rakennustemme laskennallista hiilijalanjälkeä verrattuna esimerkiksi Tanskaan, jossa päivitettyt energian kertoimet sisältävät myös poliittiset tavoitteet pelkkien hyväksytyjen investointien (jäädytetty politiikka) sijaan. Tämä huomio puuttuu perustelumuistiosta ja tarjoaa osittaisen selityksen myös tiukoille raja-arvoille. Fossiilisen lämmitysenergian osuus tulee marginaaliseksi Suomen energiamarkkinalla 2020-luvun aikana ja rakennusten käytönaikaiset lämmitysratkaisut ovat lähtökohtaisesti erittäin vähäpäästöisiä.

Perustelumuistiosta viitatussa Granlundin selvityksessä käy ilmi, että rakennusmateriaalien vähähiilisyyden ja erilaisten energiatehokkuustoimenpiteiden vaikuttavuus raja-arvoon on suhteellisen vähäinen verrattuna esimerkiksi kiinteistökohtaisen lämpöpumpun käyttöönottoon. Tämän taustalla on puutteellinen oletus kaukolämmön elinkaaripäästöjen puhtaudesta. Rakennuksen vähähiilisyyden arvioinnissa käytetty energiaskenaario perustuu Peikko-hankkeen WEM-skenarioon, jota ei ole tarkoitettu pitkäaikaiseksi skenaarioksi energia-alan päästöjen kehittymisen ennustamiseksi, vaan sillä arvioidaan jo tehtyjen politiikkatoimien vaikutuksia. WEM-skenario yliarvioi kaukolämmön päästöt pitkällä aikavälillä. Sähköntuotannon ollessa hyvin vähäpäästöistä jo nykyisellään, saa sähkö kohtuuttoman laskennallisen edun. Kaukolämmön päästöjen yliarviointi vääristää lämmitysmarkkinoiden kilpailutilannetta ja johtaa kaukolämpötoimijoiden kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen. Rakennusten laskennallisilla päästövähennyksillä ei ole mitään tekemistä kaukolämpöverkon nykyisten ja tulevien päästöjen kanssa. Energiakaupungit ry pitää välttämättömänä kansallisten skenaarioiden korjaamista WAM-skenarioiksi ja paikallisten päästöskenarioiden käyttöönottoa ennen raja-arvojen kiristämistä, jotta yhtiöiden yhdenvertaisuus voidaan taata.

Kinnunen Eetu
Energiakaupungit ry